

Könyvszemle

SIPOS JÚLIA GONDOZÁSÁBAN

ÉRTÉKELVŰ ÉPÍTKEZÉS LUKÁCS LÁSZLÓ PIARISTA ATYA 35 ÉVIG A *VIGILIA* FŐSZERKESZTŐJE

Farkas Edit és Horányi Özséb szerkesztésében *35 éve a Vigilia élén – Lukács László* címmel egy küllemére szerény, de magvas tanulmányokat tartalmazó és méltó kötet jelent meg az alkalomra a piaristák és bencések támogatásával.

A *Vigilia* folyóiratot 1935-ben alapította Aradi Zsolt, Balla Borisz és Possonyi László. Olyan katolikus kiadványt akartak létrehozni, amely nyitott az „egzisztenciális keresztény életélmény irodalmi kifejezésére”. A lap 1944-ben megszűnt, 1946-ban újraindult. A pártállami diktatúra idején csak három katolikus sajtótermék jelenhetett meg: az *Új Ember*, a *Magyar Kurír* és a *Vigilia*. Utóbbi feladatának tekintette, hogy egyrészt gondoskodjék a katolikus papság szellemi továbbképzéséről, másrészt a világi katolikus olvasók számára adjon a kor színvonalának megfelelő olvasnivalót. Possonyi László után Sík Sándor, majd Mihelics Vid volt a *Vigilia* főszerkesztője. Őket Rónay György, Doromby Károly és Hegyi Béla követte.

A *Vigilia* fájdalmas történeti korban jött létre, de évtizedek óta mint egy csendes hajó halad előre, és többször túlélve „az írástudók árulását”, arra törekedett, hogy időnként ellenszélben is, ellentmondásos törekvések, oldalmnyomások ellenére is hűséges és friss maradjon, fényt és csendes szellemi erőt nyújtson olvasóinak. Ahogy borítója időnként változott, színtelenebb vagy vonzóbb lett, papírja gyengébb vagy a folyóiratok méltóságához alakult, a *Vigilia* – alapítói szándéka szerint – hűséges maradt küldetéséhez: ahhoz, hogy „az ősegyház szíve-dobbanását” elérhetővé tegye a kortárs keresztények és olvasói számára, meghallja azt, és a szellem erejével és tágasságával a jövőt is kitapogassa, utat keresvén az egyház történelemben folytatott zárandokútjához. Lukács László ennek a csendes, többször viharba került hajónak utasa és irányítója 35 esztendeje.

A *Magyar Kurír* így értékelte a *Vigilia* eltelt évtizedeit: „A *Vigilia* mindig igyekezett megtartani az egyensúlyt a teológiai és az irodalmi írások közreadásában. Szerkesztői arra törekedtek, hogy a magas színvonal megtartása mellett olyan műveket jelentessenek meg, mely az átlag magyar katolikus értelmiségi számára is befogadható. A rendszerváltás előtti időszakban sok olyan polgári és kereszt-

tény gondolkodású szerző publikálhatott a Vigiliában, akiknek az írásai máshol nem jelenhettek meg. S bár a rendszerváltás után nagyon sok folyóirat jött létre, és így a Vigilia is versenyhelyzetbe került, a minőségéből soha nem engedtek.”

A *Rendhagyó* előszót jelen ismertetés készítője írta. A *Metszetek* részben Lukács László főszerkesztői jegyzeteiről értekezik Gyáni Gábor *A hit helye mai világunkban* címmel. A nem hívő értelmiségi szemszögéből közelíti meg Lukács László rövid esszéit, amelyekben hívő gondolkodóként teszi közzé aktuális gondolatait. Olyan hívő, akire nagy hatást gyakorolt a II. vatikáni zsinat teológiai és gyakorlati megújulást szorgalmazó programja. Tanulságos látni Lukács László jegyzetei kapcsán, hogy hol (lehet) a határa az ez irányban nyitottá váló katolikus (és keresztény teológiai) álláspontnak.

Kovács Lajos a *Lukács László Jegyzeteiről, II. fejezetben A hívő értelmiségi helye mai világunkban* címmel elmélkedik. Lukács évtizedek óta kutatja és elemzi „az idők jeleit”: mit lehet mondani a rendszerváltoztatás utáni magyar (majd európai) társadalomról az egyház életének eseményeiben és tanításának a fényében. Ami a legfontosabb, az a spirituális dimenzió, hogy a hétköznapi történések, amelyeket „történelmet meghatározó eseményekké” varázsolt a múlt, hogyan közvetítik Isten üzenetét, válnak ma a tevékeny Isten üdvözítő közegévé.

Csaba László arról értekezik, hogy mi a *Vigilia* helye a magyar szellemi életben. A *Vigiliának* sem szüksége, sem lehetősége nem volt „rendszerváltozásra”. Nyugodt lelkiismerettel lehetett és kellett is folytatni az értékelvű építkezést. Nem kellett igazodni se jobbra, se balra, ez egyedülálló teljesítmény a magyar szellemi közegben, a tárgyalt évtizedek egészét tekintve is. A lap fókuszja az irodalom, a hit és a minőség. A bulvár és a kurzusirodalom pólusai között bolyongó érdeklődő szellemi közvélemény számára megbízható iránytű volt és maradt a *Vigilia*. Minden egyes szám lelki táplálék, inspiráció azok számára is, akik egy-egy témát nem feltétlenül éreznek magukhoz közelinek, vagy akiket közelebről érintenek a közélet hullámai.

A Derényi András által írt *A Sapientia Főiskola létrehozása* című fejezetből kiderül, milyen küzdelmet kellett vívnia a szerzetesi főiskola szellemi, spirituális és humán rangjáért, hazai és római elismertetéséért. A katolikus magyar egyház szerzetesközösségeit, a fiatal szerzetesek szellemi formálását kívánta intézményesen szolgálni, továbbá lehetőség szerint utat nyitni azoknak a világiaknak a képzéséhez, akik változó korunk paphiányában az egyház szolgálatára vállalkoznak.

Görföl Tibor jegyzi *A Vigilia világnézete* című fejezetet. Szerinte a folyóirat a változások közepette tájékozódni kívánó ember számára próbál eligazítást és támpontokat nyújtani az önálló tájékozódáshoz és véleményalkotáshoz, a kulturális látképet igyekezett árnyalttá és összetetté tenni. Nem kérlelhetetlen és tévedhetetlenségre igényt támasztó ítéletekkel szolgált, hanem kontextusba próbált helyezni jelenségeket, oly módon, hogy lehetőséget biztosítson az önálló – és nem feltétlenül egyetlen lehetséges – vélemény kialakítására.

Horkay Hörcher Ferenc *A kortárs irodalom a Vigiliában* című értekezésében kifejti, ha a *Vigilia* és a kortárs irodalom kifejezést halljuk, sokunknak a közel-múlt irodalmi kiválóságai, Sík Sándor, Rónay György, Pilinszky János, Nemes Nagy Ágnes, Heinrich Böll, Graham Greene, François Mauriac és még számos (egykoron) kortárs irodalmár jut eszünkbe. „Itt vállvetve dolgoznak azok, akik Isten felszólítására álltak munkába az emberért, a világért, jövőnkért, és azok, akik önmagukat érzik felelősnek a világ és az ember sorsáért. Mindnyájan Isten munkatársai...”

Egy másik fejezetben Lukács József arról ír, milyen volt Lukács László helye saját családjában. Lukács László vonzó és példaértékű szülői háttere, biztonságot nyújtó családi körülményei, testvéreinek élete és ma az unokák és dédunokák színes és boldog hálózata tárul szemünk elé.

Martin József írásának címe *A kalitkából a szabadba, és tovább*. A kulturális-szervező tevékenysége úgy tűnik, mintha egyidős lenne a rendszerváltozással, ez azonban nem így van: a kalitkába zárttság nem béníthatta meg a sokféle szellemi leleménnyel és mély gyökerű tudásokkal fölverte tanár és iskolaigazgató alkotó kedvét.

Mikulás Domonkos *Lukács László igazgatói évei Kecskeméten* címmel jelentkezett a kötetben. Az írás címe önmagáért beszél. Tanári, igazgatói tevékenységét tanítványa, jelenleg maga is piarista iskola igazgatója mutatja be. „Nagy mértékben az ő érdeme a diákotthon és a gimnázium épületének és berendezéseinek megújítása. 19 évig töltötte be a diákotthon és 9 évig a gimnázium igazgatójának tisztét. Fölkészültsége és pasztorációs buzgósága révén nagyon sok tiszteletet váltott ki.”

Puskás Attila a *Vigilia* teológiájáról írt. A II. vatikáni zsinat tanításának megismertetéséért, teológiai szemléletmódjának közvetítéséért és minél szélesebb körű magyarországi befogadásáért az elmúlt immár több mint öt évtizedben a hazai folyóiratok közül a legtöbbet a *Vigilia* tette.

Szénási Zoltán összegzéséből megtudjuk, hogyan vélekedett Babits a *Vigilia* küldetésének egyik lehetséges forrásáról. A *Vigilia* által 1935-től napjainkig hónapról hónapra bejárt kulturális térnek, amelybe beletartozik a teológia, a hitélet, az aktuális társadalmi problémákra történő reflexiók, a tudomány, a zene és a képzőművészet. Hagyománytisztelet és állandó megújulás, értékőrzés és szintézisigény, alighanem ez a jelenleg 84. évfolyamában járó *Vigilia* titka, melynek révén nemcsak a korszerű keresztény-katolikus gondolkodás, hanem az egyetemes magyar művelődés fontos orgánuma tudott, tud lenni.

Szörényi László szerint a lap „útítársunk”. Maga a címszó itt is mindent elmond, Lukács László és a *Vigilia* szellemi, lelki kor- és útítársunk volt. Harmincöt éve azzal a biztos reménnyel vehetjük kezünkbe a *Vigiliát*, hogy ott nem szívárványos kódok várnak, mint a kisfiút Aranyánál, de nem is szívfagyasztó tudós bölcsességek, amelyekről az embernek elmegy a kedve a további futástól. Jó kalauz vagy/és jó útítárs.

A Török Csaba által írt fejezet címe *Vigilantes*. A folyóirat főszerkesztőjének szándéka, amely a lap írásaiban tükröződik: az állásfoglalásokból a társadalmi cselekvésben megnyilvánuló keresztény szeretet alapmagatartása bontakozik ki, amely a párbeszédre, a felelősségvállalásra, a közös jó érdekében történő összefogásra szólít – a konkrét magyar történelmi-társadalmi helyzetben.

Az *Álomhordozó* részben Juhász Ferenc és Lukács László beszélgetése olvasható, a *Függelék*ben pedig megtaláljuk Lukács László publikációinak jegyzékét is. Közérdeklődésre tarthat igényt, hogy várhatóan a jövő év elejétől a teljes *Vigilia* archívum elérhető lesz az interneten.

(Farkas Edit – Horányi Özséb szerkesztők: *35 éve a Vigilia élén – Lukács László*. Budapest: Typotex Kiadó, 2019, 208 o.)

Várszegi Asztrik

emeritus főapát, főiskolai tanár